

Проект № AP15573920

«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Руководитель проекта:

Кудайбергенов Мухтар Сарсенбекович
доктор биол. наук., академик АСХН РК

Технолог - Хидиров А.Э.	-	кандидат с.-х. наук
Специалист по коммерциализации	-	Асанбеков А.А. - кандидат с.-х. наук
Селекционер семеновод - Дидоренко С.В.	-	кандидат биологических наук, профессор
Селекционер семеновод	-	Кенебаев А.Т. - доктор PhD

ИННОВАЦИОННЫЙ ЦЕНТР ПО ПРОИЗВОДСТВУ ВЫСОКОКАЧЕСТВЕННЫХ СЕМЯН КОРМОВЫХ КУЛЬТУР

Проект № AP15573920 «Создание инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

АКЦИОНЕРТІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРЛІК ОБЩЕСТВО

Команда проекта

Руководитель проекта:
Кудайбергенов Мухтар Сарсембекович –
доктор Экон. наук, академик АСН РК

Технолог –
Индеров Азамат Эрдубаевич - к.с.-т.н.

Специалист по коммерциализации –
Асанбаев Алтынбек Абыбуллаевич -
к.с.-т.н.

Селекционер семян/селекционер –
Дидришко Светлана Владимировна –
к.б.н., профессор

Селекционер семян/селекционер –
Кембаев Аманжолди Турганбекович –
доктор философии (PhD)

Миссия проекта: Производство высококачественных семян кормовых культур с внедрением цифровых технологий, обеспечивающих повышение производительности труда и конкурентоспособной семеноводческой отрасли, в том числе создание условий для производства и реализации семян высоких репродукций в необходимых объемах для обеспечения элитно-семеноводческих хозяйств восточного, южного и юго-восточного регионов Казахстана.

Задачи проекта:

Внедрение в производство новых и конкурентоспособных сортов и гибридов кормовых культур селекции Казахского научно-исследовательского института земледелия и растениеводства в необходимых объемах.

Доведение доли элитных посевов до научно-обоснованных норм, на уровне 3-4% от общей посевной площади.

УНИКАЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА

Произведенные оригинальные и элитные семена сортов и гибридов кормовых культур, которые являются интеллектуальной собственностью КазНИИ земледелия и растениеводства

СПОСОБ МОНЕТИЗАЦИИ

Продажа высококачественных семян кормовых культур со склада института в элитносеменоводческие хозяйства юга и юго-востока страны

ПРИВЛЕЧЕНИЕ КЛИЕНТОВ Через сайт www.kazniizr.kz, таргетирование **КЛИЕНТЫ**

Элитсеменоводческие, крестьянские (фермерские) хозяйства.

За 1 единицу продукции (услуги) в , тенге

Себестоимость
286139 тенге

Реализационная цена
561 529 тенге

План продаж/прибыли на 5 лет
171 828 000 тенге

Цели и задачи проекта коммерциализации «Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Цель: Производство высококачественных семян кормовых культур с внедрением цифровых технологий, обеспечивающих повышение производительности труда и конкурентоспособной семеноводческой отрасли, в том числе создание условий для производства и реализации семян высоких репродукций в необходимых объемах для обеспечения сельхозтоваропроизводителей.

Задачи: - широкое внедрение в производство новых и конкурентоспособных сортов и гибридов кормовых культур (ячменя, сои, кукурузы, однолетних и многолетних кормовых трав.)

- производство и реализация семян высоких репродукций, в том числе семян первой репродукции сортов и гибридов кормовых культур (ячменя, сои, кукурузы, однолетних и многолетних кормовых трав.);

-- создание четкой схемы ведения семеноводства путем формирования разветвленной семеноводческой сети;

- расширение сети элитно-семеноводческих хозяйств и семхозов по ряду культур (кормовых культур, кукурузы, сои и др.).

Бизнес-модель проекта АО Фонд Науки № АР 15573920

«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Проблемы:

1. Не обеспеченность элитно-семеноводческих хозяйств юга и юго-востоке страны высококачественными и кондиционными семенами кормовых культур в необходимом объеме
2. Доли элитных посевов до научно-обоснованной нормы на уровне 3-4% от общей посевной площади.

Решение

Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур

Ключевые метрики

Собственное складское помещение для установки линии очистки семян.

Уникальные возможности для коммерциализации проекта.

Произведённые оригинальные и супер элитные семена сортов кормовых культур, которые являются интеллектуальной собственностью ТОО «КазНИИ земледелия и растениеводства»

Способ монетизации.

Продажа со склада ТОО «КазНИИЗиР» элитно-семеноводческих хозяйств юга и юго-восток страны

Привлечение клиентов

Через сайт www.kazniiz и таргет реклама

Клиенты:

Элитсемхозы, семхозы, фермерские хозяйства.

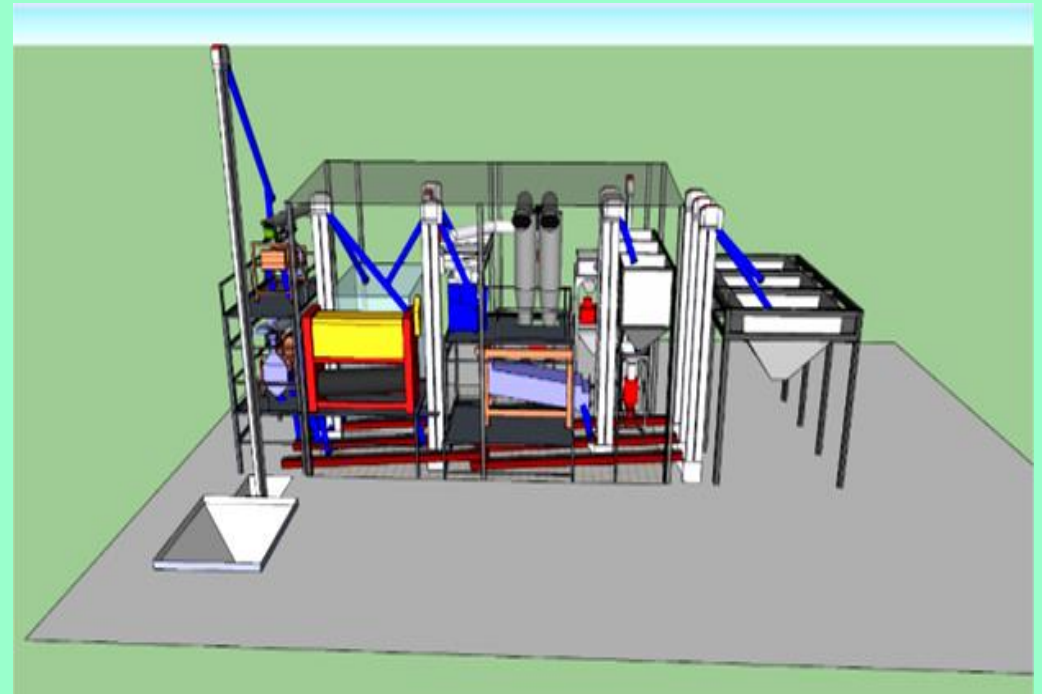
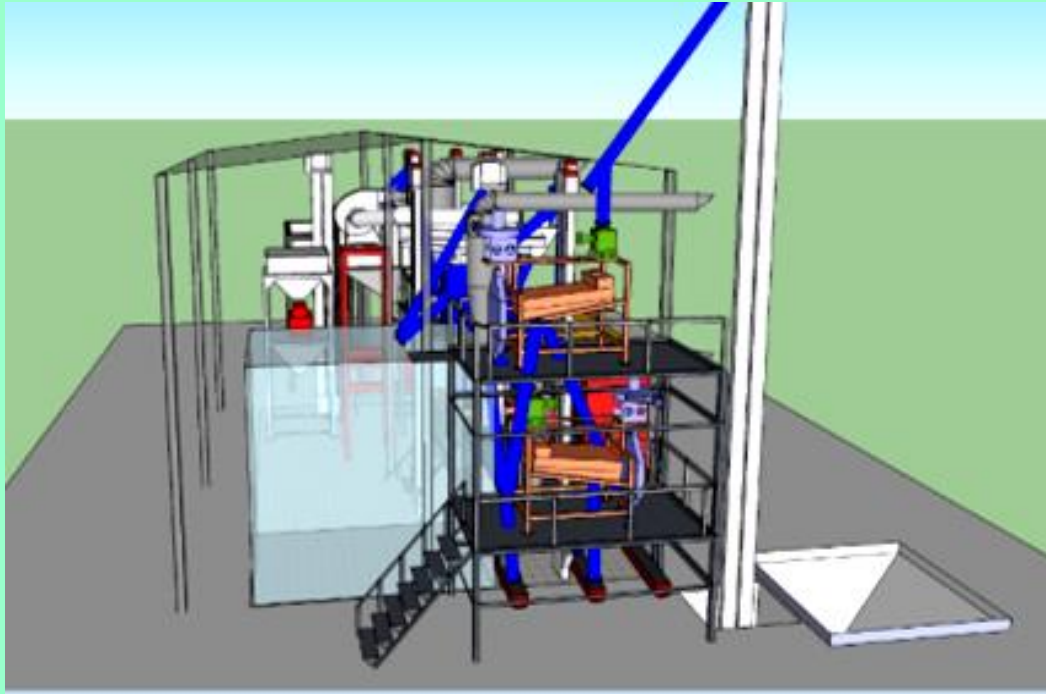
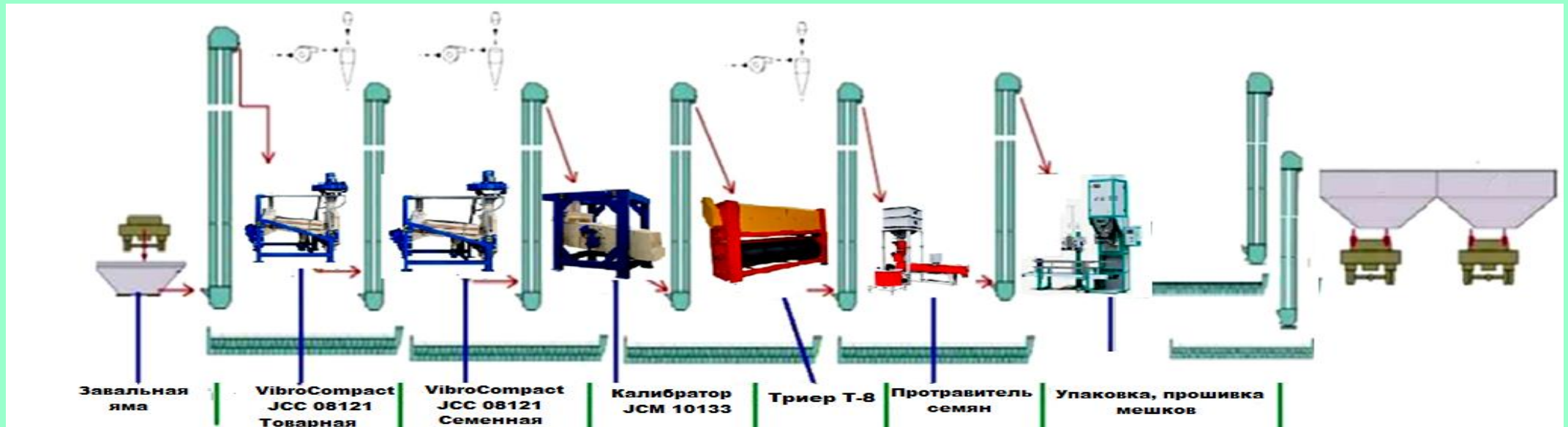
За 1 единицы продукции (услуги) в тенге

Себестоимость
286139 тенге

Реализационная
цена
561 529 тенге

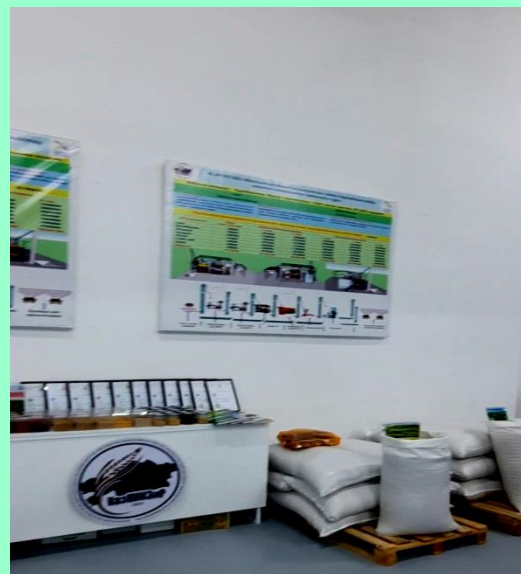
План продаж/прибыли
на 5 лет
171 828 000 тенге

Схема линии по производству высококачественных семян кормовых культур

В рамках выполнения проекта будут проведены:

- Увеличение производства оригинальных семян с 50-200 тонн до 340 тонн для выращивания элитных семян;
- Доступность для сельхозтоваропроизводителей высококачественных репродукционных семян;
- Своевременную сортосмену и сортообновление;
- Повышение урожайности, качества и валового сбора растениеводческой продукции сельхозтоваропроизводителей за счет использования высококачественных репродукционных семян.
- Улучшить финансовое состояние сельхозтоваропроизводителей

Экономическая эффективность от проекта

Продукция (услуга)	Цена за единицу	Реализация проекта		<u>Постреализационный период</u>	
		2 год	3 год	4 год	5 год
Ячмень	216000	7 776 000	15 552 000	20 736 000	23 328 000
Соя	576000	17 280 000	34 560 000	46 080 000	51 840 000
Люцерна	1800000	10 800 000	21 600 000	28 800 000	32 400 000
Эспарцет	632000	3 792 000	7 584 000	10 112 000	11 376 000
Кукуруза	1000000	6 000 000	12 000 000	16 000 000	18 000 000
Суданская трава	646000	3 876 000	7 752 000	10 336 000	11 628 000
Сорго	646000	7 752 000	15 504 000	20 672 000	23 256 000
Итого:		57 276 000	114 552 000	152 736 000	171 828 000

Доход от коммерческой деятельности будем иметь за счет реализации оригинальных, суперэлитных и элитных семян кормовых культур и научного сопровождения по вопросам семеноводства и агротехнологии.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбақ, ул. Ерлеспесова 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Майбұршақ ПАМЯТЬ ЮГК
сортының сипаттамасы
(РНТД 17РК0132)

Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген
жылы: 2018 ж.

Авторлары: М.С.Құдайбергенов,
С.В. Дидоренко, А.И. Әбуғалиева

Жалпы сипаттамасы: Орташа пісетін (I пісетін топ) тобына жатады, вегетациялық кезеңі 110-115 күн

Апробация:
Өсімдіктің биіктігі 105-110 см. Төменгі бұршаққаптардың бекіну биіктігі 10-13 см. Түктері сұр. Күлте жапырақтар шоғырының түсі күлгін. Тұқымының түсі сары, сопақ пішінді, беті тегіс, жылтыр емес, орташа сары ұзынша тыртығы бар. 1000 тұқымның салмағы - 185-190 г.

Өнімділігі:
Сорттың орташа өнімділігі, 3 жыл ССК тестілеу кезеңінде 42,1 ц/га.

Технологиялық қасиеттер:
Дәндегі ақуыз мөлшері 37,5%, майлылығы 22,2%.

Төзімділігі:
Зиянкестер мен ауруларға төзімді.
Жатып қалмайды.

Оригинатор:
«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-гі

Шыққан жері:
«ҚазЕжӨШҒЗИ» ЖШС-де Эврика 357 (Қазақстан) гибридті популяциясынан жеке іріктеу әдісімен х к-2888160 (Қытай).

Ұсыныстар:
Алматы, Жетісу облыстары өңірінде өсіру үшін.

Өндіруші/Өтініш беруші:
«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылымизерттеу институты» ЖШС
Куәлік № 809 от 04.04.2018 г.

Характеристика сорта сои
ПАМЯТЬ ЮГК
(РНТД 17РК0132)

Год включения сорта в Государственный
реестр: 2018г.

Авторы: М.С. Кудайбергенов,
С.В. Дидоренко, А.И. Абуғалиева

Общая характеристика: Относится к группе среднеспелых (I-группа спелости), вегетационный период 110-115 суток

Апробационные:
Высота растения 105-110 см. Высота прикрепления нижних бобов 10-13 см. Опущениесерое. Окраска венчика фиолетовая. Семена овальной формы. Окраска семян желтая, поверхность гладкая, матовая. Рубчик средний, продолговатый, желтый. Масса 1000 семян – 185-190 г.

Урожайность:
Средняя урожайность сорта за 3 года, испытания в КСИ 42,1 ц/га.

Технологические качества:
Содержание белка в зерне 37,5 %, масла 22,2%.

Устойчивость:
Устойчив к вредителям и болезням. Не полегает.

Оригинатор:
ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства»

Происхождение:
В ТОО «КазНИИЗиР» методом индивидуального отбора из гибридной популяции Эврика 357 (Казахстан) х к-2888160 (Китай).

Рекомендации:
Для возделывания в Алматинской, Жетысуской области.

Производитель/заявитель:
ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».
Свидетельство № 809 от 04.04.2018 г.

**ҚАЗАҚ
ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК
ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ**

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

**КАЗАХСКИЙ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ
ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И
РАСТЕНИЕВОДСТВА**

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

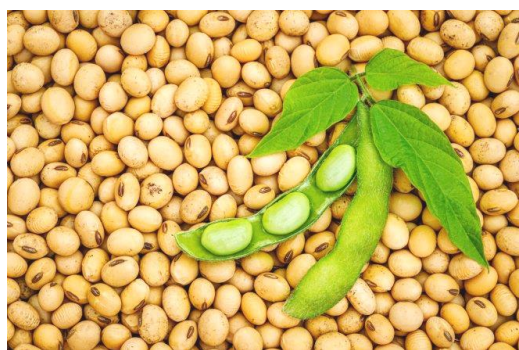
**Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»**

**АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО**

**Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»**

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Майбұршақ Жансая сортының сипаттамасы.
Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы: 2012 ж

Авторлары: Ю.Г.Карягин, С.В. Дидоренко, Р.К. Умбеталиева, Ж.Н.Бекжанов, А.М.Бакиев.

Оригинатор:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-гі

Шыққан тегі:

«ҚазЕжӨШҒЗИ» ЖШС-де Эврика 357 (Қазақстан) гибридті популяциясынан жеке іріктеу әдісімен х k-2888160 (Қытай).

Жалпы сипаттамасы:

Орташа пісетін (I пісетін топ) тобына жатады, вегетациялық кезеңі 120-125 күн. Бұршақ бір уақытта піседі, жарылып кетпейді, астық құламайды.

Апробациялық ерекшеліктері:

Өсімдіктің биіктігі 95-105 см. Төменгі бұршаққаптардың бекіну биіктігі 7-10 см.

Күлте жапырақтар шоғырының түсі - қызыл-қоңыр. Негізгі сабақта 8-10 буын аралығы болады. Өсу түрі – жартылай детерминантты. Түктерінің түсі қызғылт-қоңыр. Тұқымдары шар тәрізді сопақша. 1000 тұқымның салмағы 170-175 г. Тұқымның түсі сары, беті тегіс жылтыр емес, тыртығы қара.

Өнімділігі:

Сорттың орташа өнімділігі, 3 жыл ССК тестілеу кезеңінде 40,9 ц/га.

Технологиялық қасиеттер:

Протеин мөлшері 40,5% жоғары.

Төзімділігі:

Зиянкестер мен ауруларға төзімді. Жатып қалмайды.

Ұсыныстар:

Алматы, Жетісу облыстары өңірінде өсіру үшін.

Өндіруші/Өтініш беруші:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылымизерттеу институты» ЖШС

Куәлік № 438 от 28.03.2012 г.

Селекциялық жетістікке патент

№ 540, 15.05.2015ж

Характеристика сорта сои Жансая.
Год включения сорта
Государственный реестр: 2012 г.

Авторы:

Ю.Г.Карягин С.В. Дидоренко, Р.К. Умбеталиева, Ж.Н.Бекжанов, А.М.Бакиев.

Оригинатор:

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение:

Методом Индивидуального отбора из сорта Dekabig.

Общая характеристика:

Относится к группе среднеспелых (I группа спелости), вегетационный период в Алматинской области 120-125 суток. Не полегают. Бобы созревают одновременно, не растрескиваются, зерно не осыпается.

Апробационные признаки:

Высота растения 95-105 см. Высота прикрепления нижних бобов 7-10 см. На главном стебле 8-10 междоузлий. Тип роста - полудетерминантный. Опушение - рыжевато-коричневое. Окраска венчика - фиолетовая. Семена шаровидно-овальной формы. Масса 1000 семян 170-175 г. Окраска семян - желтая, поверхность гладкая, матовая. Рубчик - черный.

Урожайность: Средняя урожайность сорта за 3 года испытания в КСИ 40,9 ц/га.

Технологические качества:

Повышенное содержание протеина 40,5%.

Устойчивость:

Устойчив к вредителям и болезням.

Рекомендации: В Алматинской, Жетісуский области.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 438 от 28.03.2012 г.

Патент на селекционное достижение № 540 от 15.05.2015 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбақ, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Жоңышқа КӨКОРАЙ сортының сипаттамасы.

Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы: 2011 ж

Авторлары: Мейірман Г.Т., Николенко И.А., Гончаров П.Л

Орындаушы: «ҚазЕжӨШҒЗИ» ЖШС-гі.

Шығу тегі: Сорт шаруашылық-бағалы белгілер мен комбинациялық-құнды инбредтік қатарлар мен поликросс-будандастыру үшін ең жақсы өсімдіктерді іріктеу арқылы. Сорт 4 инбредтік қатарлардан және бір гетерозиготалы: I₂-132 өсімдігі К-6940 үлгісінен I₂-101 (Үндістан), Капшагайская 80, I₃-53 сортынан, I₂-212 Семиреченская жергілікті сортынан, К-41340 үлгісінен (Италия.) және Омская 8893 сортынан 23-4 өсімдіктерінен іріктеліп өсірілген.

Жалпы сипаттамасы:

Жұғымы жақсы, қоректік қасиеті жоғары: белок 9,86-14,03%, талшық 25-31,2%. Шөпке шабу үшін 2-орудан кейін тұқым алуға шабуға қалдырылғанға дейінгі аралық вегетациялық кезеңі 116-120 күн.

Апробациялық ерекшеліктері:

Күзгі және көктемгі қайта өсу кезінде бұта пішіні және сабақтары тік жартылай тік пішінде, әсіресе шабудан кейін қарқынды өседі. Өсімдіктің биіктігі 1-ші кесіндіде 93-107 см, 2-ші кесіндіде 80-95 см. Сабақтары орташа ірі, түксіз, буындарының түсі жасыл, кейде аздап (антоциан) көкшіл-күлгін, тармақталуы орташа (6-13), буын аралықтары орташа саны 15 (4-25), бұталары күшті, орташа 35. сабақтар (20-155). Өсімдіктердің жапырақтары біркелкі 1-ші орымда 46-50%, 2-ші орымда 50-55% сосын тұқыл алуға қалдырғанда 6-53-57% болады.

Гүлшоғыры цилиндр тәрізді, ұзындығы 3-4 см, тығыз (шақтарында 15-25 гүл), бұтақтағы әртүрлі сабақтары күлгін түсті. Орташа өлшемді бұшаққаптар 2,5-3,5 орам-айналыммен бұралған, қара қоңыр. Тұқымы ұсақ, 1000 тұқымның салмағы 1,8-2,3 г, топырақ тәріздес, ақшыл зәйтүн түсті, 3-7% қатты тас тәріздес. Тамыр жүйесі күшті дамыған, бүйірлік тамырлары қатты өскен негізгі тамын анық қалыптасқан. Симбиотикалық түйіндер тамырларда көп қоныстанған. Популяцияның еркін көбеюін сорттың біртектілігі 90-95% құрайды (гүлдердің түсі бойынша).

Өнімділігі:

Сынаудың екі циклі үшін (2002 және 2003 жылдар аралығында) тұқым – 3,65 ц/га алынды.

Технологиялық қасиеттер:

Протеин мөлшері 40,5% жоғары.

Төзімділігі:

Қоңыр дақпа бейімділік 01-05 балл, аскохитоз 0,1 балл, тат 0,1-5-01/10

Ұсыныстар:

Алматы, Жетісу облыстары өңірінде өсіру үшін.

Өндіруші/Өтініш беруші:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылымизерттеу институты» ЖШС

Қуәлік № 400, 21.05.2015ж.

Характеристика сорта люцерны КОКОРАЙ

Год включения сорта в Государственный реестр: 2011 г.

Авторы: Мейірман Г.Т., Николенко И.А., Гончаров П.Л., Макатова С.Ж., Сайфиева Г.

Оригинатор: ТОО «КазНИИЗиР».

Происхождение: Сорт выведен методом отбора лучших растений комплексу хозяйственно-ценных признаков и комбинационно - ценных инбредных линий и поликросс - скрещивания. Сорт состоит из 4-х инбредных линий и одного гетерозиготного растения: I₂-132 из образца К- 6940 (Индия), I₂-101 из сорта Капчагайская 80, I₃-53 из сорта Семиреченская местная, I₂-212 из образца К- 41340 (Италия) и растение 23-4 из сорта Омская 8893.

Общая характеристика: Поедаемость хорошая, кормовая ценность высокая: белок 9,86-14,03%, клетчатка 25-31,2%. Межукосный вегетационный период в 1-ом укосе 53-70, во 2-ом укосе 33-39, в 3-укосе -29-34, в 4-укосе 23-25 суток, а при оставлении на семена со 2 укоса 116-120 суток.

Апробационные признаки: Форма розетки осеннего и весеннего отрастания и куста прямостоячая полупрямостоячая. Отрастает интенсивно, особенно после укосов. Высота растений в 1- укосе 93-107 см, 2 укосе -80-95 см, 3-укосе 80-90 см. Стебли средней густоты, неопушенные, окраска узлов - зеленая, иногда слегка антоциановые, ветвистость – средняя (6-13), среднее число междоузлий - 15 (4-25), кустистость сильная в среднем 35 стеблей (20-155). Облиственность растений равномерная в 1-укосе 46-50 %, во 2-укосе 50-55%, 3-укосе -53-57%. Листья крупные, обратнойцевидные с нижней стороны опушенные, отсутствует восковой налет. Прилистники ланцетовидные, гладкие, не выделяются от окраски листьев. Соцветие цилиндрическое, длина 3-4 см, плотное (15-25 цветков в кисти), имеет фиолетовую окраску с разной интенсивностью. Бобы среднего размера, спирально-свернутые с числом оборотов 2,5-3,5, темно-бурые. Семена мелкие, масса 1000 семян - 1,8-2,3 гр, почковидные, по свету светло-оливковые, содержит 3-7% твердых веществ. Корневая система мощная с развитыми боковыми корнями. Явно выраженным главным корнем. Обильно заселены симбиотическими клубеньками. Однородность сорта при свободном размножении популяции 90-95% (по окраске цветков).

Урожайность: За два цикла испытания (посевы 2002 и 2003 гг. - учета 2003, 2004, 2005 гг.) составила по зеленой массе 641 ц/га при 4-х укосах, сухой массы (сена) – 148 ц/га и семян – 3,65 ц/га.

Устойчивость: Поражаемость бурой пятнистостью 01-05 балла, аскохитозом 0,1 балла, ржавчиной 0,1-5-01/10 балла. Сорт засухоустойчив и зимостоек.

Рекомендации: Для возделывания в Алматинской, Жамбылской областях.

Производитель/заявитель: ТОО «КазНИИЗиР».

Свидетельство № 400 от 21.05.2015 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

А К Ц И О Н Е Р Л І К К О Ф А М Ы
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
А К Ц И О Н Е Р Н О Е О Б Щ Е С Т В О

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920

«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920 «Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Жоңышқа КӨКБАЛАУСА сортының сипаттамасы.
Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы: 2011 ж

Авторлары: Мейірман Ф.Т., Байтаракова К.Ж., Гацке Л.Н.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-гі
Шығу тегі: Сорт комбинациялы-бағалы инбредтік линияларды таңдау және поликросс-будандастыру әдісімен жасалған. Сорт 7 инбредтік қатардан тұрады: Капшагайская 80 сортынан К14/27 және Семиреченская жергілікті сортынан (Қазақстан) С-6/33, Доусон сортынан (АҚШ) Д17/09, И17/54 және I20/12 сортынан. Пойтон сортынан (Франция) Иолотанская 1763 (Түркіменстан), П-12/02, П-14/08 сорты.

Жалпы сипаттамасы:

Әсіресе шабудан кейін қарқынды өседі. Вегетациялық кезеңде 3-рет орады. Ору кезеңі 1-ші орым 55-60 күн, 2-ші орым 28-33, Азық құндылығы жоғары, құрғақ салмақтағы ақуыз мөлшері 10,9-14,6%. Шөпке шабу үшін 2-орудан кейін тұқым алуға шабуға қалдырылғанға дейінгі аралық вегетациялық кезеңі 116-120 күн.

Апробациялық ерекшеліктері:

Гүлшоғыры цилиндр тәріздес, түбі жінішке, гүл шоғырының ұзындығы 3,0 - 5,0 см, 15-23 гүлден тұрады. Гүлдердің түсі күлгін, бұршақтары 2,5-3,5 орам-айналыммен бұралған. Тұқымдары бүйрек тәрізді, сары түсті, қатты тас тәрізде, пайызы 10%-ға дейін жетеді. Тамыр жүйесі күшті, дамыған бүйір тамыры, айқын негізгі тамыры бар, егістік қабатта (20 см) 1 өсімдікке орташа есеппен 59 азот түзетін түйіндер бар.

Өнімділігі:

Жасыл балаусаалу, сынаудың 2 кезеңінде 682 ц/га, құрғақ салмақ бойынша – 144,4 ц/га, тұқым бойынша – 2,7 ц/га құрады.

Төзімділігі:

Сорт қыста төзімді.

Ұсыныстар:

Алматы, Жетісу облыстары өңірінде өсіру үшін.

Өндіруші/Өтініш беруші:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылымизерттеу институты» ЖШС

Қуәлік № 707 от 22.02.2017 г.

Селекциялық жетістікке патент № 475 от 15.07.2014 г.

Характеристика сорта люцерны КОКБАЛАУСА
Год включения сорта в Государственный реестр: 2016 г.

Авторы: Мейірман Ф.Т., Байтаракова К.Ж., Гацке Л.Н.
Оригинатор:

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение:

Создан методом отбора комбинационно – ценных инбредных линий и поликросс - скрещивания. Сорт состоит из 7-ми инбредных линий: К14/27 из сорта Капшагайская 80 и С-6/33, из сорта Семиреченская местная (Казахстан), Д17/09 из сорта Даусон (США), И17/54 и I20/12 из сорта Иолотанская 1763 (Туркменистан), П-12/02, П-14/08 из сорта Пойтон (Франция).

Общая характеристика:

интенсивно, особенно после укосов. За вегетационный период дает 3 укоса. Межукосный период в 1-ом укосе 55-60 дней, во 2-ом укосе 28-33, в 3 –ем укосе 30-35 дней. Кормовая ценность высокая, содержание протеина в сухой массе 10,9- 14,6%.

Апробационные признаки:

Соцветие цилиндрическая с узким основанием, длина кисти 3,0 - 5,0 см, состоит из 15-23 цветков. Окраска цветов фиолетовая, бобы 2,5-3,5 оборотами. Семена почковидные, желтого цвета, процент твердокаменных до 10%. Корневая система мощная, с развитыми боковыми корнями, явно выраженным главным корнем, имеется в среднем на 1 растение 59 азотофиксирующих клубеньков в пахотном горизонте (20см).

Урожайность:

За 2 цикла испытания по зеленой массе составила 682 ц/га, сухой массе -144,4 ц/га, по семенам – 2,7 ц/га.

Устойчивость:

Зимостойкость высокая.

Рекомендации:

Допущено для возделывания в Алматинской, Жетісууской области.

Производитель/заявитель:

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 707 от 22.02.2017 г.

Патент на селекционное достижение № 475 от 15.07.2014 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Жоңышқа ШАБЫТ-80 сортының сипаттамасы.
Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы: 2011 ж

Авторлары: Мейірман Ф.Т., Абаев С.С., Гацке Л.Н., Байтаракова К

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-гі

Шығу тегі: Экологиялық жағдайдың нашарлауы және қолайсыз кезеңге төтеп беруге қызмет

ететін комбинациялы-инбредтік линиялармен поликросс-будандастыру әдісі. Синтетикалық сорт алты инбредтік қатардан тұрады: С-21/14, С-5/08, L-8/33, L-13/04, К-7/3, I-6/33 Экологиялық жағдайдың нашарлауы және қолайсыз кезеңге төтеп беруге қызмет ететінікінші және үшінші ұрпақ.

Жалпы сипаттамасы:

Шөпке шабудан кейін қарқынды өседі. Вегетациялық кезеңде 3-рет шламды. Кесу кезеңі 1-ші шабу 55-60 күн, 2-ші шабу 28-33, 3-ші шабу 30-35 күн. Азық құндылығы жоғары, құрғақ салмақтағы ақуыз мөлшері 12,0-15,2%.

Апробациялық ерекшеліктері:

Өсімдік биіктігі 63-102 см, сабағы орташа ірілеу, сабақ буындарының түсі жоқ, кейде аздап (антоциан) көкшіл-күлгін, тармақталған (4-9 бұтақ 1 сабақ), буын аралық саны орташа 15 дана, бұталығы күшті, сирек дақылдарда 40-қа дейін, қалыпты 15-20 сабақта. Жапырақтылығы жақсы (40,2-53,0%). Гүлшоғыры цилиндр тәріздес, түбі жіңішке, гүл шоғырының ұзындығы 3,0 - 5,0 см, 15-23 гүлден тұрады. Гүлдердің түсі күлгін, бұршақтары 2,5-3,5 орам-айналыммен бұралған. Тұқымдары бүйрек тәрізді, сары түсті, қатты тастардың пайызы 10%-ға дейін жетеді. Тамыр жүйесі күшті, дамыған бүйір тамыры, айқын негізгі тамыры бар, егістік қабатта (20 см) 1 өсімдікке орташа есеппен 59 азот түзетін түйіндер бар.

Өнімділігі:

Жасыл балаусаалу, сынаудың 2 кезеңінде 690 ц/га, құрғақ салмақ бойынша – 150,2 ц/га, тұқым бойынша – 2,9 ц/га құрады..

Төзімділігі:

Сорт сөлге төзімді.

Ұсыныстар:

Алматы, Жетісу, Жамбыл, Түркістан, Қызылорда облыстары өңірінде өсіру үшін.

Өндіруші/Өтініш беруші:

«ҚазЕжӨШҒЗИ» ЖШС-гі.

Куәлік № 881 от 23.05.2019 г..

Характеристика сорта люцерны ШАБЫТ-80

Год включения сорта в

Государственный реестр: 2019 г.

Авторы: Мейірман Ф.Т., Абаев С.С., Гацке Л.Н., Байтаракова К.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение: Инцухтирование и отбор комбинационно-инбредных линий и поликроссное скрещивание. Синтетический сорт состоит из шести инбредных линий: С-21/14, С-5/08, L-8/33, L-13/04, К-7/3, И-6/33 второго и третьего поколений инцухтирования.

Общая характеристика: Отрастает интенсивно, особенно после укосов. За вегетационный период дает 3 укоса. Межукосный период в 1-ом укосе 55-60 дней, во 2-ом укосе 28-33, в 3 –ем укосе 30-35 дней. Кормовая ценность высокая, содержание протеина в сухой массе 12,0-15,2%.

Апробационные признаки: Высота растений 63- 102 см, стебли средней грубости, окраска узлов стеблей – отсутствует, иногда слегка антоциановая, ветвистая (4-9 ветвей 1 стебель), среднее число междоузлий 15 шт, кустистость сильная, в изреженных посевах до 40, в нормальных 15-20 стеблей. Облиственность хорошая (40,2- 53,0%). Соцветие цилиндрическая с узким основанием, длина кисти 3,0 - 5,0 см, состоит из 15-23 цветков. Окраска цветов фиолетовая, бобы 2,5-3,5 оборотами. Семена почковидные, желтого цвета, процент твердокаменных до 10 %. Корневая система мощная, с развитыми боковыми корнями, явно выраженным главным корнем, имеется в среднем на 1 растение 59 азотофиксирующих клубеньков в пахотном горизонте (20 см).

Урожайность: За 2 цикла испытания по зеленой массе составила 690 ц/га, сухой массе - 150,2 ц/га, по семенам – 2,9 ц/га.

Устойчивость : Засухоустойчивый.

Рекомендации: Для возделывания в Алматинской, Жетісуской, Жамбылской, Кызылординской, Туркестанской областях.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 881 от 23.05.2019 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

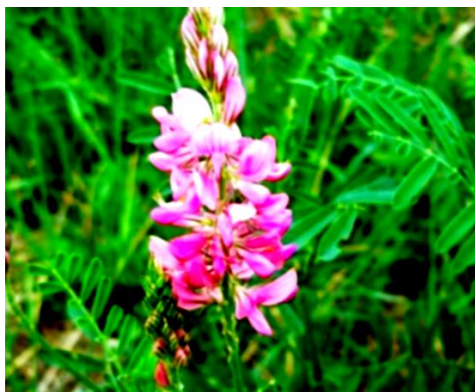
Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

ШАБЫНДЫҚ эспарцет сортының сипаттамасы.
Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы:
2019 ж

Авторлары: Мейірман Г.Т., Абаев С.С., Гацке Л.Н.,
Байтарақова Қ.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Шығу тегі: Экологиялық жағдайдың нашарлауы және қолайсыз кезеңге төтеп беруге қызмет ететін комбинациялы-инбредтік линиялармен поликросс-будандастыру әдісі. Синтетикалық сорт алты инбредтік линиядан тұрады: С-21/14, С-5/08, Л-8/33, Л-13/04, К-7/3, І-6/33 екінші және үшінші ұрпақ, инкубация.

Жалпы сипаттамасы: Әсіресе шабудан кейін қарқынды өседі. Вегетациялық кезеңде 3 шламды береді. Кесу кезеңі 1-ші кесекте 55-60 күн, 2-ші кесекте 28-33, 3-ші кесекте 30-35 күн. Азық құндылығы жоғары, құрғақ салмақтағы ақуыз мөлшері 12,0-15,2%.

Апробациялық ерекшеліктері: Өсімдік биіктігі 63-102 см, сабағы орташа ірілеу, сабақ түйіндерінің түсі жоқ, кейде аздап антоцианді, тармақталған (4-9 бұтақ 1 сабақ), буын аралық саны орташа 15 дана, бұталылығы күшті, сирек дақылдарда 40-қа дейін, қалыпты 15-20 сабақта. Жапырақтылығы жақсы (40,2-53,0%). Гүлшоғыры цилиндр тәріздес, түбі тар, жарғақша ұзындығы 3,0 - 5,0 см, 15-23 гүлден тұрады. Гүлдердің түсі күлгін, бұршақтары 2,5-3,5 айналым. Тұқымдары бүйрек тәрізді, сары түсті, қатты тастардың пайызы 10%-ға дейін жетеді. Тамыр жүйесі күшті, дамыған бүйір тамыры, айқын негізгі тамыры бар, соқа горизонттында (20 см) 1 өсімдікке орташа есеппен 59 азот бекітетін түйіндер бар.

Өнімділігі: Жасыл массаға сынаудың 2 циклі бойынша 690 ц/га, құрғақ массасы - 150,2 ц/га, тұқым бойынша - 2,9 ц/га құрады, бұл Жетісу жергілікті стандартынан тиісінше 20%, 22% және 29,0% артық. .

Тұрақтылық: Құрғақшылыққа төзімді.

Ұсыныстар: Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Түркістан облыстарында өсіруге арналған.

Өндіруші/өтініш беруші: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Қуәлік № 881, 23.05.2019 жыл.

Характеристика сорта эспарцета ШАБЫНДЫҚ
Год включения сорта в Государственный реестр:
2019 г.

Авторы: Мейірман Г.Т., Абаев С.С., Гацке Л.Н.,
Байтарақова К.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение: Инцухтирование и отбор комбинационно-инбредных линий и поликроссное скрещивание. Синтетический сорт состоит из шести инбредных линий: С-21/14, С-5/08, Л-8/33, Л-13/04, К-7/3, И-6/33 второго и третьего поколений инцухтирования.

Общая характеристика: Отрастает интенсивно, особенно после укосов. За вегетационный период дает 3 укоса. Межукосный период в 1-ом укосе 55-60 дней, во 2-ом укосе 28-33, в 3-ем укосе 30-35 дней. Кормовая ценность высокая, содержание протеина в сухой массе 12,0-15,2%.

Апробационные признаки: Высота растений 63- 102 см, стебли средней густоты, окраска узлов стеблей – отсутствует, иногда слегка антоциановая, ветвистая (4-9 ветвей 1 стебель), среднее число междоузлия 15 шт, кустистость сильная, в изреженных посевах до 40, в нормальных 15-20 стеблей. Облиственность хорошая (40,2- 53,0%). Соцветие цилиндрическая с узким основанием, длина кисти 3,0 - 5,0 см, состоит из 15-23 цветков. Окраска цветов фиолетовая, бобы 2,5-3,5 оборотами. Семена почковидные, желтого цвета, процент твердокаменных до 10 %. Корневая система мощная, с развитыми боковыми корнями, явно выраженным главным корнем, имеется в среднем на 1 растение 59 азотофиксирующих клубеньков в пахотном горизонте (20 см).

Урожайность: За 2 цикла испытания по зеленой массе составила 690 ц/га, сухой массе - 150,2 ц/га, по семенам – 2,9 ц/га, что превышает стандарт Семиреченскую местную, соответственно, на 20%, 22% и 29,0%.

Устойчивость: Засухоустойчивый.

Рекомендации: Для возделывания в Алматинской, Жамбылской, Кызылординской, Туркестанской областях.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбақ, ул. Ерлеспесова 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Күздік арпаның АЙДЫН сортының сипаттамасы

Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы:
2013 ж

Авторлары: Сариев Б.С., Жүндібаев Қ.Қ.,
Әбугалиева А.И., Қалибаев Б.Б.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Шығу тегі: Вавилон сортының популяциясынан жеке таңдау арқылы жасалған // зазжан / 80-5151.

Жалпы сипаттамасы: Орта маусымдық сорт.
Өсімдік биіктігі 81-110 см Өнімді бұталы 2. Қону мен төгілуге төзімділігі жоғары.

Апробация ерекшеліктері: Pallidum түрі. Бұтаның пішіні тік. Масағы цилиндр тәрізді, түсі сары. Масақ ұзындығы 8-10 см, орташа тығыздық. Масақтың бүкіл ұзына бойы сары түсті қылтықтары бар. Лемманың шатырға ауысуы біртіндеп жүреді. Масақтың қауызы тар, ұзын. Дәні ірі, ұзынша пішінді түсі сары, дән түбіндегі түктер шаш тәрізді сипат береді.

Өнімділік: Орташа өнімділік 50,6 ц/га.

Азықтандыру қасиеттері: Азықтандыру мақсатында қолданылады. 1000 дәннің массасы 45 г, ақуыз мөлшері 15,2%.

Ауруларға және климаттық жағдайларға төзімділігі: Құрғақшылыққа төзімді. Қысқы төзімділік орташадан жоғары.

Ұсыныстар: Алматы облысында өсіруге арналған.

Қуәлік № 605 20.06.2015 ж.

Селекциялық жетістікке патент № 544 2015 жылғы 15 мамыр.

Характеристика сорта озимого ячменя АЙДЫН

Год включения сорта в Государственный реестр:
2013 г.

Авторы: Сариев Б.С., Жүндібаев К.К., Абугалиева
А.И., Калибаев Б.Б.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение: Создан методом индивидуального отбора из сортопопуляции vavilon // zazjan / 80-5151.

Общая характеристика: Среднеспелый сорт.
Высота растений 81-110 см. Продуктивная кустистость 2. Устойчивость к полеганию и осыпанию высокие.

Апробационные признаки: Разновидность Pallidum. Форма куста прямостоячая. Колос цилиндрический, окраска желтая. Длина колоса 8-10 см, средней плотности. Ости по всей длине колоса, зазубренные, окраска желтая. Переход цветковой чешуи в ость постепенный. Колосковая чешуя узкая, длинная. Зерновка крупная, удлиненная. Окраска зерна желтая, характер щетинки у основания зерна - волосистая.

Урожайность: Средняя урожайность 50,6 ц/га.

Кормовые качества: Используется для кормовых целей. Масса 1000 зерен 45 гр, содержание белка 15,2%.

Устойчивость: Засухоустойчив. Зимостойкость выше среднего.

Рекомендации: Для возделывания в Алматинской области.

Свидетельство № 605 от 20.06.2015 г.

Патент на селекционное достижение № 544 от 15.05.2015 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Жаздық арпаның СЫМБАТ сортының сипаттамасы

Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы:
2011 ж

Авторлары: Сариев Б.С., Жүндібаев Қ.Қ., Тохетова Л.А., Нұрғалиев Д.Қ., Баймуратов А.Ж.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Шығу тегі: К-11798 x Nutans 970 гибридіті популяциясынан жеке таңдау арқылы жасалған.

Жалпы сипаттамасы: Орта маусымдық сорт. Азық және тағамдық сорт. Вегетация кезеңі 79-80 күн. Өсімдік биіктігі 82-86 см, өнімді бұталығы 1,6-1,8 дана. Өсіп кеткен кезде тұруға және төгілуге төзімді.

Апробация ерекшеліктері: Нутанс түрі. Екі қатарлы жаздық арпа. Бұтаның пішіні тік. Масақ пішіні бойынша параллель, түсі сары, тығыздығы орташа. Масақтағы дәндердің саны 28-30 дана. Жапырақтары тар, орташа ұзындықта, өсіндісі жоқ.

Өнімділігі: Орташа өнімділік 50,4 ц/га.

Ұн тарту және пісіру сапасы: Натура 648,3 г/л, ақуыз мөлшері 11,4 %, жарма шығымы 39 %.

Ауруларға және климаттық жағдайларға төзімділігі: Құрғақшылыққа төзімділігі жоғары. Ерте көктемгі аязға төзімді. Шаңды және қатты иіс коздырғыштарына төзімділік орташа.

Ұсыныстар: Жамбыл, Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстарында өсіру үшін.

Өндіруші/өтініш беруші: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Куәлік: № 409, 21 мамыр 2015 жыл.

Селекциялық жетістікке патент: № 254, 15 қазан 2012 жыл.

Характеристика сорта ярового ячменя СЫМБАТ включения сорта в Государственный реестр: 2011 г.

Авторы: Сариев Б.С., Жүндібаев К.К., Тохетова Л.А., Нурғалиев Д.Қ., Баймуратов А.Ж.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение: Создан методом индивидуального отбора из гибридной популяции К-11798 x Нутанс 970.

Общая характеристика: Среднеспелый сорт. Сорт кормового и пищевого направления. Вегетационный период 79-80 дней. Высота растений 82-86 см, продуктивная кустистость 1,6-1,8 шт. Устойчив к полеганию и осыпанию при перестое.

Апробационные признаки: Разновидность нутанс. Двурядный яровой ячмень. Форма куста прямостоячая. Колос параллельной формы, окраска желтая, средней плотности. Число зерен в колосе 28-30 шт. Лист узкий, средней длины, без опушения.

Урожайность: Средняя урожайность 50,4 ц/га.

Мукомольные и хлебопекарные качества: Натура 648,3 г/л, содержание белка 11,4%, выход крупы 39%.

Устойчивость к болезням и климатическим условиям: Засухоустойчивость высокая. Устойчив к ранневесенним заморозкам. Устойчивость к возбудителям пыльной и твердой головни средняя.

Рекомендации: Для возделывания в Жамбылской, Костанайской, Северо-Казахстанской областях.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 409 от 21.05.2015 г.

Патент на селекционное достижение № 254 от 15.10.2012 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

ТУРАН 480 СВ жүгері буданның сипаттамасы

Буданның ҚР Мемлекеттік селекциялық жетісктердің тізімге енгізілген жылы: 2008 ж.

Авторлары: Алмаханов Б.А., Омарова А.Ш., Мәмбетов Е.С., Потапова Н.Қ., Құдайбергенов М.С., Ниязов А.Ғ.

Оригинатор:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Жалпы сипаттамасы:

Орташа кеш пісетін үш желілерден тұратын будан. Жатып қалуға төзімді. Кешенді қолданылуға болады.

Апробация белгілері:

Өсімдік биіктігі 295-305 см. Дәні сары, тіс тәрізді. Собық өзегі қызыл түсті.

Өнімділігі:

Дәннің өнімділігі 134,8 ц/га, жасыл массасының - 730,6 ц/га.

Сапалық көрсеткіштер:

1000 дәннің салмағы 322,6 г.

Ауру және климаттық төзімділігі: Қолайсыз ауа райына төзімді, ауруларға шалдығуы төмен деңгейде.

Ұсыныстар:

Алматы, Жамбыл, Туркестан облыстарында өсіруге ұсынылған.

Өндіруші/өтініш беруші:

«Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Қуәлік №291 07.05.2009 ж.

Селекциялық жетістікке патент № 895, 12 сәуір, 2019ж.

Характеристика гибрида кукурузы ТУРАН 480 СВ

Год включения сорта в Государственный реестр: 2008 г.

Авторы: Алмаханов Б.А., Омарова А.Ш., Мамбетов Е.С., Потапова Н.К., Құдайбергенов М.С., Ниязов А.Ғ.

Оригинатор:

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Общая характеристика:

Среднеспелый трехлинейный гибрид. Устойчив к полеганию. Комплексное использование.

Апробационные признаки:

Высота растений 295-305см. Зерно желтое, зубовидное. Стержень початка красный.

Урожайность:

Урожайность зерна 134,8 ц/га, зеленой массы 730,6 ц/га.

Качественные показатели:

Масса 1000 зерен 322,6 гр.

Устойчивость к болезням и климатическим условиям: Слабо поражается болезнями.

Рекомендации:

Для возделывания в Алматинской, Жамбылской, Южно-Казахстанской областях.

Производитель/заявитель:

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 291 от 07.05.2009 г.

Патент на селекционное достижение № 895 от 12.04.2019 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1
Email: kazniizr@mail.ru
Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

ҚАЗАҚСТАН 20 Құмай қант сортының сипаттамасы

Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы:
2016 ж

Авторлары: Омарова А.Ш., Малиновская Л.Н., Макаров В.М., Булатова К.М., Аbugалиева А.И.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Шығу: Жеке талдау іріктеу әдісімен

Жалпы сипаттамасы: Сорт орташа пісетін топқа жатады.. Өсімдік биіктігі 2,0-ден 2,5 метрге дейін, дәннің түсі ашық қоңыр

Аробациялық ерекшеліктері: Сабақ қалыңдығы 1,50 метрден 1,89 метрге дейін.

Өнімділік: Дәнге өнімділігі 67,8 ц/га.

Сапа көрсеткіштері: Сабақ шырынындағы қанттың мөлшері 20,2% -ға дейін.

Ауруларға және климаттық жағдайларға төзімділігі: Ауруларға және зиянкестерге төзімді, және құстармен зақымданбайды.

Ұсыныстар: Алматы, Жамбыл, Туркестан, Қызылорда облыстарында қолдануға рұқсат етілген.

Өндіруші/өтініш беруші: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Қуәлік: № 708,22 ақпан, 2017 жыл

Селекциялық жетістікке патент: № 467, 15 шілде, 2014 жыл

Характеристика сорта сорго сахарное
КАЗАХСТАНСКОЕ 20
Год включения сорта в Государственный реестр:
2016 г.

Авторы: Омарова А. Ш., Малиновская Л.Н., Макаров В. М., Булатова К. М., Аbugалиева А.И.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Происхождение: Индивидуальный отбор.
Общая характеристика: Сорт среднеспелый. Высота растений от 2,0 до 2,5 метра, цвет зерна светло-коричневый.

Апробационные признаки: Толщина стебля от 1,5 до 1,89 метра.

Урожайность: Урожайность зерна 67,8 ц/га.

Мукомольные и хлебопекарные качества: В стебле содержится до 20,2% сахара

Устойчивость к болезням и климатическим условиям: Устойчив к полеганию, к болезням и вредителям, не повреждается птицами.

Рекомендации: Допущен к использованию в Алматинской, Жамбылской, Туркестанской, Кызылординской областях.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 708 от 22.02.2017 г.

Патент на селекционное достижение № 467 от 15.07.2014 г.

ҚАЗАҚ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ ӨСІМДІК ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМИ- ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Алматы облысы, Қарасай ауданы,
Алмалыбақ ауылы, Ерлеспесов көшесі 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

КАЗАХСКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ И РАСТЕНИЕВОДСТВА

Алматинская область, Карасайский район,
п. Алмалыбак, ул. Ерлеспесова 1

Email: kazniizr@mail.ru

Тел. 8 (727) 3883925, 8 (72771) 53130

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық
дақылдары тұқымдарын өндіру
бойынша инновациялық
орталық құру»

АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
ҒЫЛЫМ ҚОРЫ
ФОНД НАУКИ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

Проект № AP15573920
«Создания инновационного
центра по производству
высококачественных семян
кормовых культур»

Жоба № AP15573920
«Жоғары сапалы мал азықтық дақылдары тұқымдарын өндіру бойынша инновациялық орталық құру»

Проект № AP15573920
«Создания инновационного центра по производству высококачественных семян кормовых культур»

Судан шөбі АЙЛАНА-2017 сорттың сипаттамасы
Сорттың Мемлекеттік тізілімге енгізілген жылы:
2019 ж

Авторлары: Омарова А.Ш., Мейірман Ғ.Т., Сарбаев А.Т., Омарова А.А., Ахметова Н.Е., Ермаханов Е.Е., Әбуғалиева А.И., Булатова Қ.М., Абаев С.

Оригинатор: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС

Шығу тегі:

Судан шөбінің сорты жаппай популяциядан іріктеу арқылы жасалды

Жалпы сипаттамасы: Орта маусымдық вегетация кезеңіне жатады - 119-120 күн Сорт - Sorghum sudanense. Өсімдіктің биіктігі – 365 см.

Сыпырғыштағы дәндердің саны - 4800 дана. 1000 дәннің салмағы - 22,1 г. Өнімділігі - 1,4 - 1,5 дана. Бұта пішіні - тік тұрады. Сабағының қалыңдығы - қалың сабақты. Жапырақ аралық, ұзын, бүтін сабақ бойынша біркелкі орналасқан. Сортты - құрғақшылыққа төзімді, суыққа төзімді, ауруларға, шөгуге және шөгуге төзімді.

Апробация белгілері: Сыпырғыш - шашыраңқы, түсі қою қоңыр қараға жақын, Сыпырғыш ұзындығы – 55 см. Жарма – жарты шеңбер.

Өнімділігі:

«Айлана» сортының орташа астық өнімділігі – 2017 ж. үш жыл бойы бәсекеге қабілетті сортты сынаудың жасыл массасы – 590,3 ц/га, тұқым – 24,0 ц/га, сол жылдардағы «Қазақстанская – 3» стандарты бойынша өнімділігі: жасыл масса – 425, 2 ц/га, тұқым – 20 ц/га.

Ауруларға және климаттық жағдайларға төзімділік: Ауруларға, шөгуге және шөгуге төзімді сорты.

Ұсыныстар:

Алматы облысында пайдалануға рұқсат етілген. Осы сортты суармалы және қамтамасыз етілген тәлімді жерлерден ұсынылады.

Өндіруші/өтініш беруші: «Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС.

Күәлік: № 880,23.05.2019 ж.

Характеристика сорта суданской травы
АЙЛАНА-2017

Год включения сорта в Государственный реестр:
2019 г.

Авторы: Омарова А. Ш., Мейірман Ғ.Т., Сарбаев А. Т., Омарова А. А., Ахметова Н. Е., Ермаханов Е. Е., Әбуғалиева А.И., Булатова К. М., Абаев С.

Оригинатор: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства»

Происхождение: Сорт суданской травы был создан путем массового отбора из популяции.

Общая характеристика: Относится к среднеспелому по вегетационному периоду – 119-120 дней Разновидность – Sorghum sudanense. Высота растений – 365 см. Число зерен в метелке – 4800 шт. Масса 1000 зерен - 22,1 г. Продуктивная кустистость – 1,4 – 1,5 шт. Форма куста – прямостоячий. Толщина стебля – толстостебельный. Лист промежуточный, длинный без опушения, они равномерно расположены по всему стеблю. Сорт - засухоустойчивый, холодостойкий.

Апробационные признаки: Метелка – раскидистая, окраска темно – коричневая ближе к черному, длина метелки - 55 см. Зерновка – полукруглая.

Урожайность: Средняя урожайность зерна сорта Айлана – 2017 за три года конкурсного сортоиспытания зеленой массы — 590,3 ц/га, семян — 24,0 ц/га при урожайности стандарта «Казахстанская - 3» за эти же годы: зеленой массы - 425,2 ц/га, семян – 20 ц/га.

Устойчивость к болезням и климатическим условиям: Сорт устойчив к болезням, полеганию и осыпанию.

Рекомендации: Допущен к использованию в Алматинской области. Рекомендуется данный сорт для орошения и обеспеченной богары.

Производитель/заявитель: ТОО «Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства».

Свидетельство № 880 от 23.05.2019 г.